



## Miejsce i znaczenie akwakultury w sektorze rybackim



**Wylęgarnia Ryb Dąbie**  
(02.06.2022 r., fot. I. Wawrzyniak)

**Igor Wawrzyniak**  
Wydział Rybactwa Śródlądowego  
i Środowiska  
Departament Rybołówstwa MRiRW



## Akwakultura – definicja

**Akwakultura** (łac. **aqua** = woda i **cultura** = hodowla, uprawa, dogłądanie; ang. **aquaculture**), to gałąź **rolnictwa** (łac. **agricultura**; ang. **agriculture**), która obejmuje chów lub hodowlę organizmów wodnych.

**Akwakultura** określana jest jako „wodny” odpowiednik rolnictwa i podobnie jak typowe rolnictwo obejmuje zarówno chów lub hodowlę zwierząt (**ryb, skorupiaków, mięczaków**), jak i uprawę roślin i organizmów roślinopodobnych (**glonów/wodorostów** i makrofitów).

**Akwakultura** prowadzona jest zarówno z wykorzystaniem wód słodkich, jak i morskich. Wyróżnia ją prowadzenie zabiegów hodowlanych mających na celu zwiększenie produkcji (obsad, karmiania, ochrony przed drapieżnikami itp.).

Dla odróżnienia od **rybołówstwa** **FAO** (1988) wprowadziło definicję, zgodnie z którą istotnym wyróżnikiem akwakultury jest wymóg posiadania utrzymywanych zasobów przez cały okres chowu lub hodowli.



## Akwakultura – znaczenie

W **2022 r.** akwakultura po raz pierwszy przewyższyła połowy ryb w produkcji zwierząt wodnych, osiągając **94,4 mln ton**, co stanowi **51 %** światowej produkcji i rekordowe **57 %** produkcji przeznaczonej do spożycia przez ludzi (FAO, 2024)

Światowa produkcja ryb i akwakultury wzrosła do **223,2 mln ton**, z czego **185,4 mln ton** to zwierzęta wodne, a **37,8 mln ton** to glony.

Z całkowitej produkcji zwierząt wodnych **89 %** przeznaczono na spożycie przez ludzi (ok. **20,7 kg/osobę**). Pozostałe **11 %** przeznaczono na cele nieżywnościowe, głównie na mączkę rybną i olej rybny.

Prognozuje się, że produkcja zwierząt wodnych wzrośnie o **10 %** do **2032 r.** osiągając 205 mln ton – **111 mln ton** z akwakultury i **94 mln ton** z rybołówstwa.

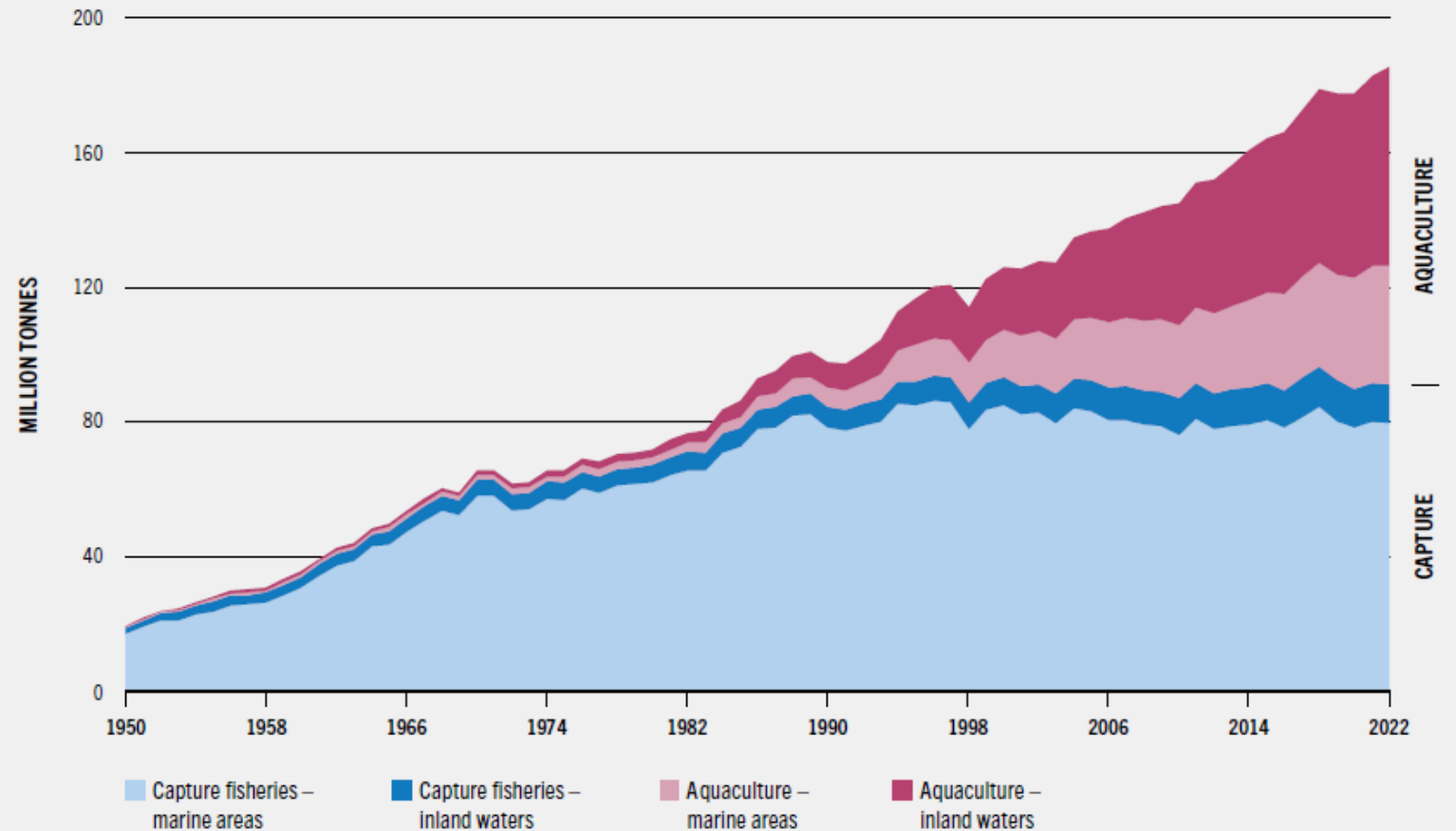


## Akwakultura – rozwój

Od lat 90. XX w. ma miejsce stabilizacja połowów i dynamiczny rozwój akwakultury.

Akwakultura słodkowodna w ujęciu światowym ma większe znaczenie i rozwija się szybciej.

**FIGURE 1** WORLD FISHERIES AND AQUACULTURE PRODUCTION OF AQUATIC ANIMALS



NOTES: Aquatic animals excluding aquatic mammals, crocodiles, alligators, caimans, aquatic products (corals, pearls, shells and sponges) and algae. Data expressed in live weight equivalent.

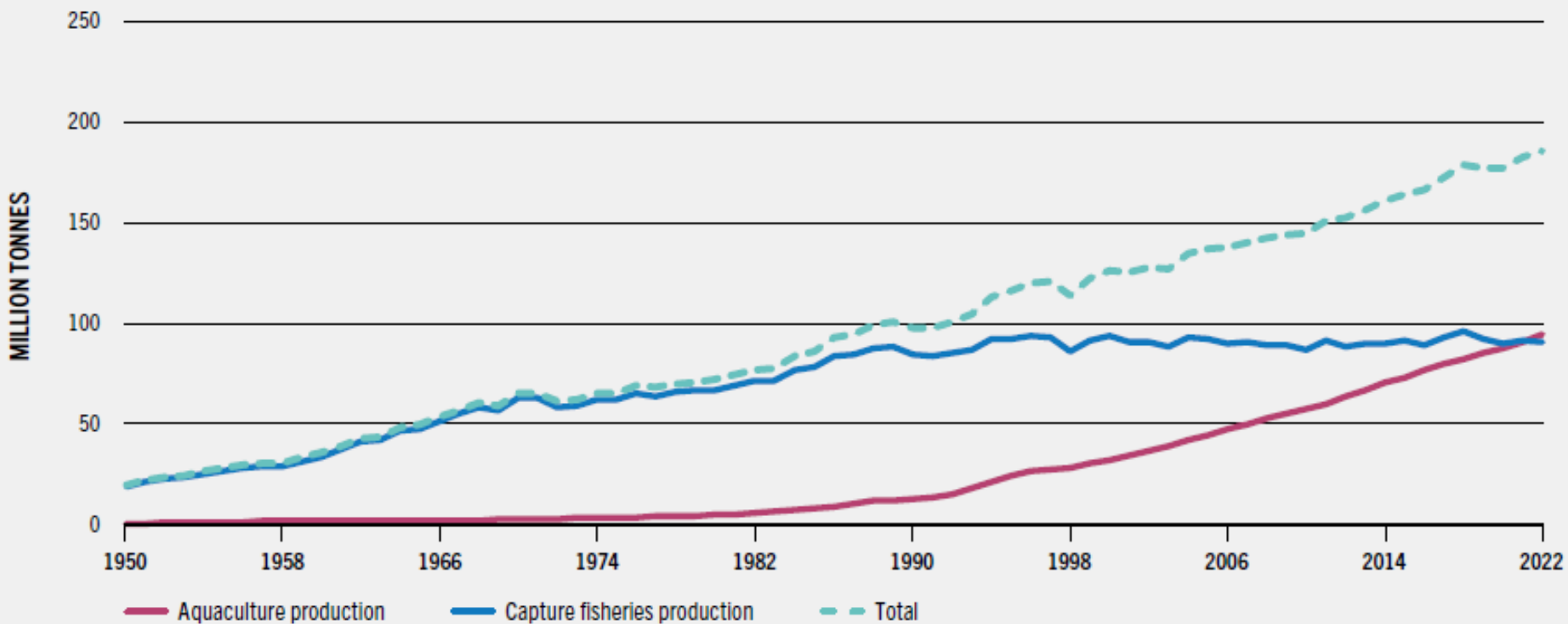
SOURCE: FAO. 2024. FishStat: Global production by production source 1950–2022. [Accessed on 29 March 2024]. In: FishStat.J. Available at: [www.fao.org/fishery/en/statistics/software/fishstatj](http://www.fao.org/fishery/en/statistics/software/fishstatj). Licence: CC-BY-4.0.



## Akwakultura – z wyłączeniem produkcji glonów

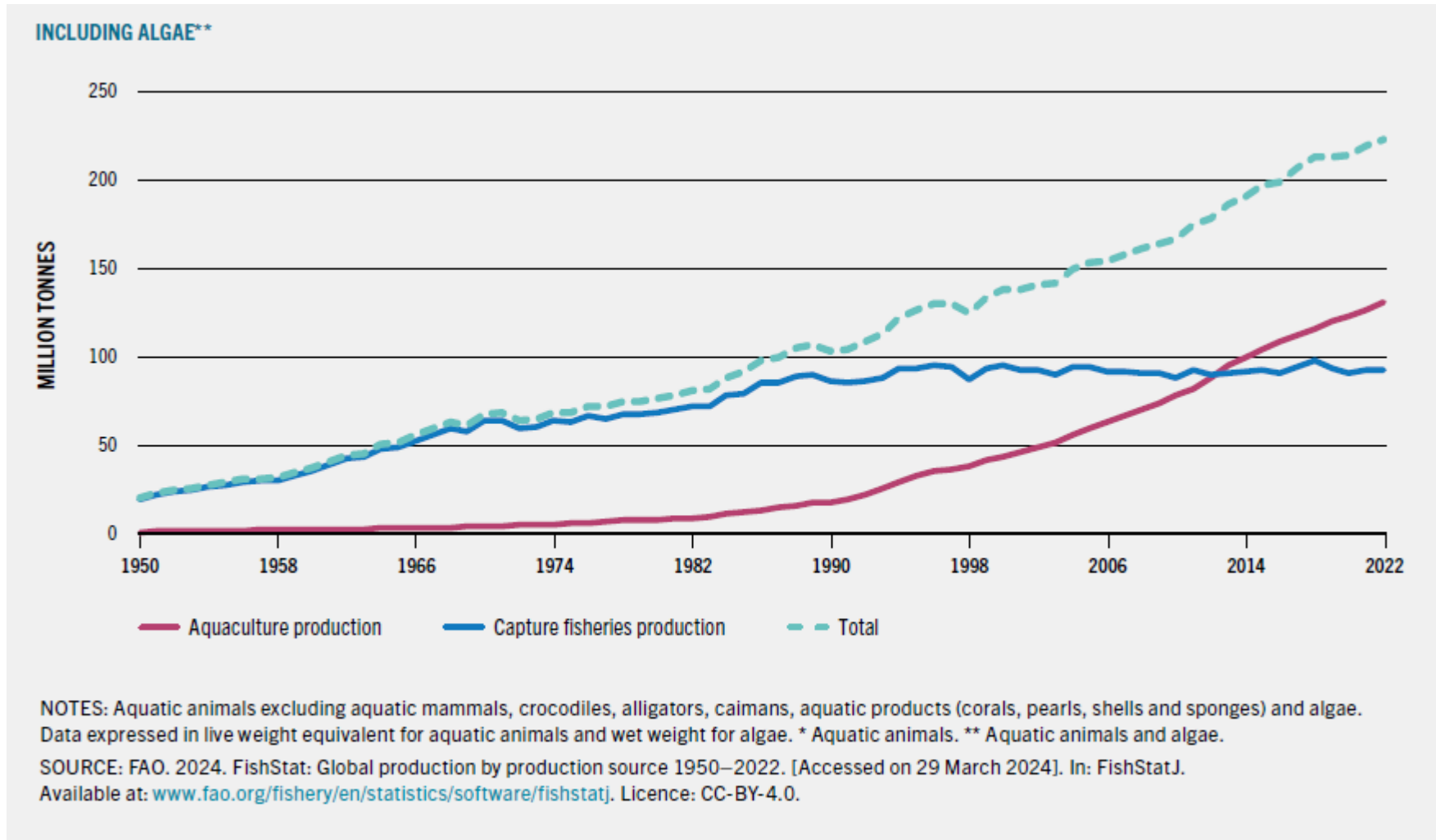
**FIGURE 3** WORLD FISHERIES AND AQUACULTURE PRODUCTION

EXCLUDING ALGAE\*



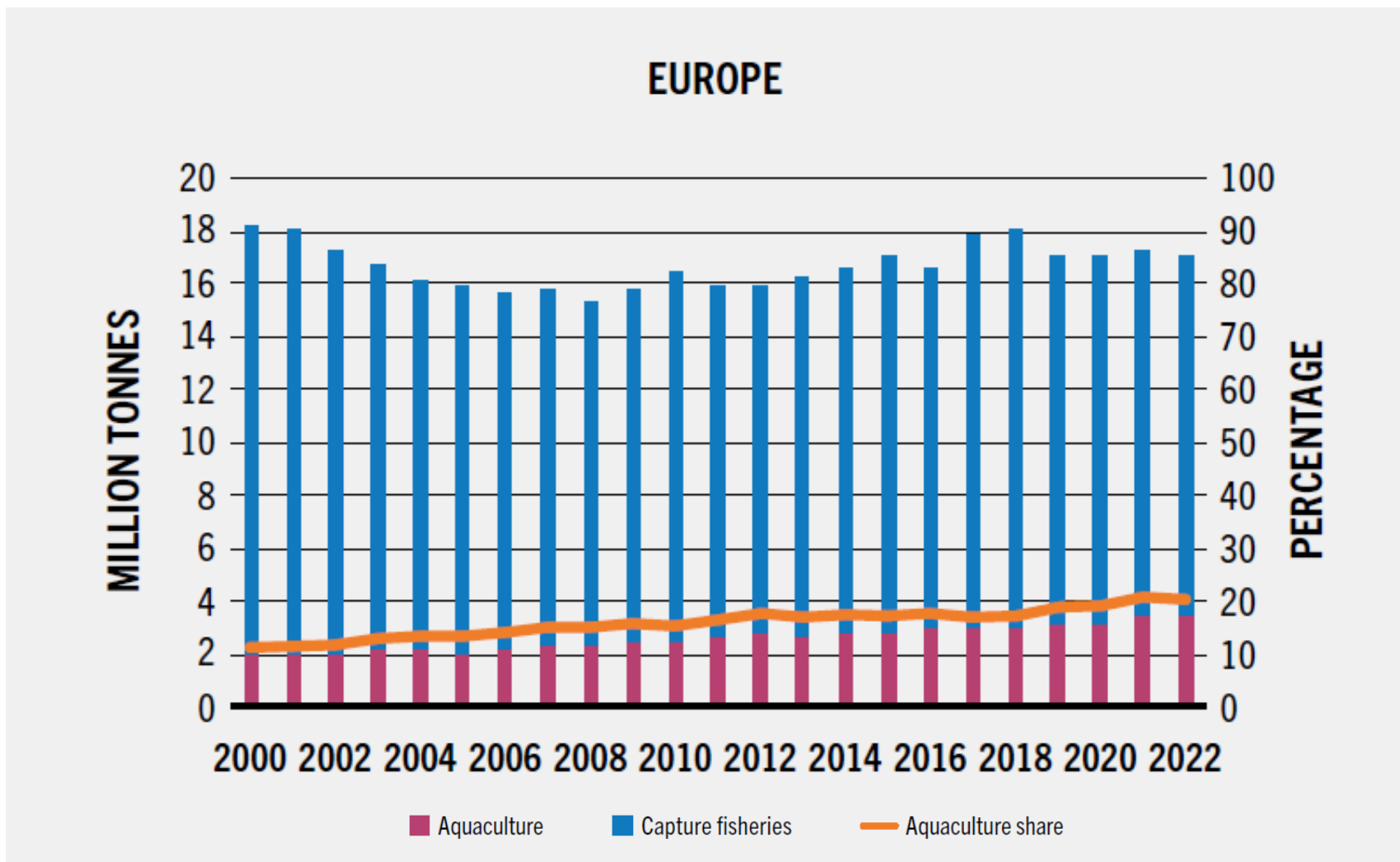


## Akwakultura – z uwzględnieniem produkcji glonów





## Akwakultura – w Europie





## Akwakultura – w UE

W latach **1990-2020** na całym świecie miał miejsce znaczący wzrost produkcji akwakultury, natomiast łączna produkcja akwakultury we wszystkich państwach członkowskich UE utrzymywała się na stabilnym poziomie około **1,2 mln ton**.

W **2020 r.** wartość produkcji akwakultury w **UE** wyniosła **3,9 mld EUR**. Pod względem wagowym **50%** tej liczby stanowiły ryby, a **49%** – mięczaki i skorupiaki. Unijni producenci akwakultury skupiają się głównie na czterech gatunkach – **omułkach** (**30%** całkowitego wolumenu), **pstrągach** (**17%**), **ostrygach** (**9%**). Ważnym gatunkiem hodowlanym w UE jest także karp.



## Akwakultura – jako część WPRyb (rozwiązania obecne)

**Wspólna polityka rybołówstwa (WPRyb)** obejmuje (art. 1 ust. 1 WPRyb):

- a) ochronę żywych zasobów morza oraz zarządzanie rybołówstwem i flotami eksploatującymi takie zasoby;
- b) żywe zasoby słodkowodne, **akwakulturę** oraz przetwarzanie produktów rybołówstwa i akwakultury oraz obrót nimi (w odniesieniu do środków rynkowych i finansowych wspierających wdrażanie WPRyb).

**„Akwakultura”** oznacza hodowlę lub chów organizmów wodnych za pomocą technik opracowanych w celu zwiększenia produkcji przedmiotowych organizmów poza naturalną zdolność środowiska, gdzie organizmy takie pozostają własnością osoby fizycznej lub prawnej w ciągu całego stadium hodowli i chowu, do odłowy włącznie (art. 4 ust. 1 pkt. 25 WPRyb).

**WPRyb** – rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1380/2013 z dnia 11 grudnia 2013 r. w sprawie **wspólnej polityki rybołówstwa** (...). **TFUE** stanowi, że zachowanie morskich zasobów biologicznych w ramach **WPRyb** należy do wyłącznych kompetencji **UE**.



## Akwakultura – obecne rozwiązania prawne

Zatem **akwakultura** jest częścią **WPRyb** i wyróżnia:

- „**produkty akwakultury**” – organizmy wodne na każdym etapie ich cyklu życia, będące wynikiem działalności w zakresie akwakultury, lub otrzymywane z nich produkty (art. 4 ust. 1 pkt. 34);
- „**produkty rybołówstwa**” – organizmy wodne będące wynikiem działalności połowowej lub otrzymywane z nich produkty (art. 4 ust. 1 pkt. 29).

## Produkty te podlegają wspólnej organizacji produktów rybołówstwa i akwakultury

- [Rozporządzenie \(UE\) nr 1380/2013](#) z dnia 11 grudnia 2013 r. w sprawie wspólnej polityki rybołówstwa (rozporządzenie podstawowe).
- [Rozporządzenie \(UE\) nr 1379/2013](#) z dnia 11 grudnia 2013 r. w sprawie wspólnej organizacji rynków produktów rybołówstwa i akwakultury (rozporządzenie o wspólnej organizacji rynków).



## Ewolucja rozwiązań prawnych w UE – prawo pierwotne

Podstawą działania **Unii Europejskiej** jest tzw. **prawo pierwotne**. Prawo pierwotne to nadrzędne źródło prawa w UE, które określa podział kompetencji pomiędzy instytucjami UE [**PE, Rada Europejska, Rada (UE), Komisja (KE), TSUE, EBC, ETO**] a **państwami członkowskimi UE**. Stanowi również ramy prawne, w ramach których instytucje UE formułują i realizują **politykę w różnych dziedzinach**.

Prawo pierwotne ulega powolnej ewolucji, podobnie jak realizowane polityki UE. Najważniejszym źródłem tego prawa są **traktaty (założycielskie, zmieniające i o przystąpieniu)**, zwłaszcza **Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE, który zastąpił traktat rzymski)** oraz **Traktat o Unii Europejskiej (TUE, czyli traktat z Maastricht)**:

- [traktat paryski](#) – ustanawiający Europejską Wspólnotę Węgla i Stali (**1951/52 r.**) **EWWiS**;
- [traktat rzymski](#) – ustanawiający Europejską Wspólnotę Gospodarczą (**1957/58 r.**) **EWG**;
- [traktat z Maastricht](#) – ustanaw. Wspólnotę Europejską i UE (załączek)(**1992/93 r.**) **WE**;

- 
- [traktat lizboński](#) – zmieniający (UE nabyła osobowość prawną i zastąpiła WE)(**2007/09 r.**) **UE**.



## Prawo pierwotne – wybrane dziedziny polityki UE

**Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE)** stanowi, że **rolnictwo i rybołówstwo**, z wyłączeniem zachowania morskich zasobów biologicznych, należą do dziedzin, gdzie stosuje się kompetencje dzielone między Unią a Państwami Członkowskimi (art. 4 ust. 2 TFUE).

Zachowanie morskich zasobów biologicznych w ramach **WPRyb** należy do wyłącznych kompetencji **UE** (art. 3 ust. 1 lit. d TFUE).

**TFUE** nie odnosi się wprost do **akwakultury**, stanowi jednak, że Unia określa i realizuje **wspólną politykę rolną i rybołówstwa** (art. 38 ust. 1 TFUE).

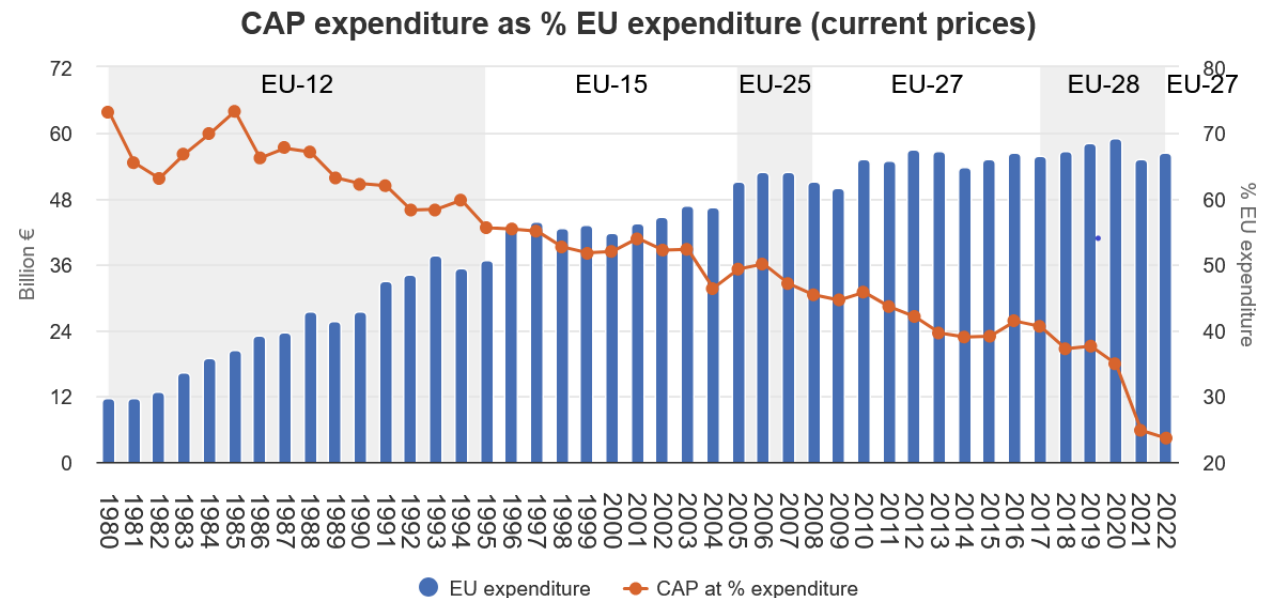
Rynek wewnętrzny obejmuje także rolnictwo, rybołówstwo i handel produktami rolnymi. Przez produkty rolne należy rozumieć płody ziemi, produkty pochodzące z hodowli i rybołówstwa, jak również produkty pierwszego przetworzenia, które pozostają w bezpośrednim związku z tymi produktami. Odniesienia do wspólnej polityki rolnej lub do rolnictwa oraz stosowanie wyrazu „rolny” są rozumiane jako dotyczące także rybołówstwa, z uwzględnieniem szczególnych cech charakterystycznych tego sektora.



## Ewolucja rozwiązań prawnych w UE – WPR

W **1958 r.** na mocy traktatu rzymskiego ustanowiono **wspólny rynek**. Produkty rolne miały stać się częścią **swobodnego przepływu towarów**, co wymagało zniesienia indywidualnego interwencjonizmu państw założycielskich i wprowadzenia **Wspólnej Polityki Rolnej (WPR)**. Wprowadzanie WPR to lata **1962-1968**. Początkowo **WPR** obejmowała także **WPRyb**.

Wieloletnie ramy finansowe na lata **2021-2027** określiły wydatki na rolnictwo na poziomie **378,5 mld EUR**, co stanowi **31%** całkowitego budżetu UE (ok. **70%** środków stanowią płatności bezpośrednie).





## Ewolucja rozwiązań prawnych w UE – WPRyb i akwakultura

**Polityka rybołówstwa** również została włączona w zakres prawa UE w **1958 r.** wraz z traktatem rzymskim, jednakże początkowo jedynie jako element wspólnej polityki rolnej (**WPR**).

Pierwsze elementy odrębnej polityki rybołówstwa wprowadzono w **1970 r.** w drodze przyjęcia przepisów ustanawiających wspólną organizację rynku produktów rybołówstwa oraz politykę strukturalną w dziedzinie rybołówstwa.

Główny obszar WPRyb – ochrona zasobów rybnych i zarządzanie nimi – zainicjowano w **1983 r.** Politykę zreformowano w latach **1992, 2002 i 2013.**

W **2016 r.** utworzono **Komitet Doradczy ds. Akwakultury (AAC).**

**W 2021 r. utworzono Europejski Fundusz Morski, Rybacki i Akwakultury** łączny budżet **EFMRA** na lata **2021-2027** wynosi **6,108 mld EUR.**



## Wspólna Polityka Akwakultury?

W kwietniu 2024 r. **Komitet Doradczy ds. Akwakultury (AAC)** wydał rekomendację w sprawie reformy polityki w dziedzinie akwakultury (**APR – Aquaculture Policy Reform**).

**AAC** uznał, że ustanowienie odrębnej polityki akwakultury jest zgodne z **TFUE**, jednocześnie zalecił jej bezpośrednie uwzględnienie w tym traktacie.

Istnieją także pomysły połączeniem rolnictwa, rybołówstwa i akwakultury w nadrzędnej **wspólnej polityce żywnościowej**, jednak organizacje branżowe sektora akwakultury opowiadają się za odrębnym i indywidualnym podejściem do branży i ustanowieniem wspólnej polityki akwakultury.

Komitet **AAC** zachęca instytucje UE i państwa członkowskie do rozpoczęcia dialogu na temat polityki dotyczącej akwakultury oraz do wprowadzenia w kolejnych fazach proponowanej reformy APR dotyczącej akwakultury

W **PL** poparcie dla tej idei wyraziły w sierpniu 2024 r. **SPRŁ, ZPRyb i PTRyb**.



## Podsumowanie

**Na poziomie UE nie miała jeszcze miejsca pogłębiona dyskusja na temat propozycji AAC.**

Natomiast "Rzeczpospolita" (RZ), jak i niemiecki dziennik "Frankfurter Allgemeine Zeitung" (FAZ) opublikowały artykuły, z których wynika, że **Komisja Europejska** rozważa radykalne zmiany unijnego budżetu, w tym zasad dotyczących dopłat i dotacji dla rolników ([www.topagrar.pl](http://www.topagrar.pl) – 14.10.2024)

Z informacji "RZ" wynika, że **zamiast ponad 500 różnych programów** unijnych, w tym tych dotyczących rolnictwa czy polityki spójności, miałyby funkcjonować jedyne **27 krajowych programów operacyjnych**. Oprócz budżetów krajowych KE chciałyby stworzyć jedynie trzy fundusze unijne przeznaczone na **konkurencyjność, politykę zagraniczną i administrację**.

Każdy z programów narodowych byłby podzielony na sektory, np. rolnictwo, energia, rozwój regionalny, transport... (**akwakultura?**)

**To oznaczałoby faktyczny koniec WPR czy WPRyb w obecnym kształcie.**

*Dziękuję za uwagę*